

Анотації

Діагностичні методики вчителя фізичної культури поділяються на три умовні групи (одноразові, багаторазові та систематичні). Група "одноразових" методик призначена для діагностики достатньо стабільних індивідуальних властивостей учнів, що лімітують навчально-виховний процес. "Багаторазові" методики спрямовані на діагностику соціально-психологічних властивостей школярів, ступеня їх розвитку та вихованості. До групи "систематичних" належать методики, призначені для оцінки формуючих в учнів знань, умінь і навичок, оцінки рівня розвитку фізичних якостей та здоров'я.

Ключові слова: педагогічна діагностика, учитель фізичної культури, професійна діяльність, діагностичні методики.

Георгій Гац, Анатолій Цьось. Характеристика диагностических методов в педагогической деятельности учителя физической культуры. Диагностические методики учителя физической культуры делятся на три условные группы (одноразовые, многократные и систематические). Группа "одноразовых" методик предназначена для диагностики достаточно стабильных индивидуальных свойств учащихся, лимитирующих учебно-воспитательный процесс. "Многokратные" методики направлены на диагностику социально-психологических свойств школьников, степени их развития и воспитанности. У группе "систематических" относятся методики, предназначенные для оценки формирующих у учащихся знаний, умений и навыков, оценки уровня развития физических качеств и здоровья.

Ключевые слова: педагогическая диагностика, учитель физической культуры, профессиональная деятельность, диагностические методики.

Heorhii Hats, Anatolii Tsios. The Characteristics of Diagnostic Methods in Pedagogical Activity of Physical Education Teacher. Diagnostic methods of physical education teacher can be divided into three groups (one-time, multiple and systematic). One-time methods are used for diagnosis of stable individual students' characteristics. Multiple methods are intended to make diagnosis of students' socio-psychological qualities, its development and education level. Systematic are methods aiming to evaluate students' knowledge, skills, level of physical development and health.

Key words: pedagogical diagnostics, physical education teacher, professional activity, diagnostic methods.

УДК 37.037

**Михайло Матвієнко,
Марсель Хасанов,
Костянтин Кузьмін**

Самостійна постановка питань та завдань як фактор забезпечення успішного формування вмінь і навичок студентів до самостійних занять фізичними вправами

Національна академія внутрішніх справ (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. До низки завдань фізичного виховання у вищому навчальному закладі належать освітні завдання: формування потреби систематичних занять фізичними вправами з використанням різних раціональних форм; оволодіння спеціальними знаннями, знаннями основ організації й методики впровадження найефективніших видів рухової активності; знаннями основ методики оздоровлення та фізичного вдосконалення традиційними й нетрадиційними методами фізичної культури; освоєння організаційних умінь і навичок для проведення самостійних форм занять фізичною культурою.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Аналіз практичної підготовки майбутніх педагогів до самостійних занять фізичними вправами свідчить, що процес формування вмінь студентів самостійно ставити завдання для власної фізкультурної діяльності відіграє провідну роль у розвитку позитивного ставлення студентів до фізичного виховання, виявляє та активізує педагогічні здібності майбутніх фахівців, сприяє утворенню педагогічних умов до самостійної навчальної діяльності студентів.

Отримані позитивні результати дослідження формувальних процесів підготовки до самостійних занять фізичними вправами студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова [3; 4; 5; 7] дали підстави впровадити в навчальний процес дисципліни "Фізичне виховання" Національної академії внутрішніх справ завдання із формування вмінь та навичок до самостійних занять фізичними вправами в студентів юридичних спеціальностей [6].

У процесі впровадження формувальних чинників, форм, засобів і методів передбачалося включення студентів до активної організаторської роботи з елементами застосування педагогічних здібностей. Успішна реалізація шляхів підготовки до самостійних занять фізичними вправами прогнозувалася через активізацію науково-дослідної роботи студентів у такому контексті – самостійному плануванні завдань, питань та навчальних ситуацій стосовно фізкультурно-спортивної діяльності.

Завдання дослідження – проаналізувати методичні особливості формування умінь і навичок до самостійних занять фізичними вправами студентів у контексті задачного підходу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Вивченню ефективності застосування різноманітних навчальних завдань, умов належного функціонування системних узаємозв'язків суб'єктів навчального процесу й навчальних завдань присвячені дослідження багатьох авторів галузі теорії завдань: Г. О. Балл, В. К. Буряк, В. В. Гузеєв, І. Я. Лернер, Ю. І. Машбиць, В. Ф. Паламарчук, Н. М. Буринська і В. І. Староста відзначають розбіжності в поглядах на питання складання навчальних завдань тими, хто навчається [1].

Так, С. Л. Рубінштейн наголошував, що формулювання питання вже означає певне усвідомлення, а виникнення питань є першою ознакою мислення та розуміння. “Складання завдань, на думку В. К. Буряка, дає змогу ширше залучати учнів до методів наукового пізнання: спостереження, моделювання, роботи з навчальною, довідковою та науково-популярною літературою” [1; 2].

Навчальні завдання, вправи є потужним засобом пізнавальної діяльності в освітньому просторі. Н. М. Буринська і В. І. Староста виокремлюють проблему методики підбору (складання) навчальних завдань, підкреслюють назрілу потребу перегляду підходів до їх застосування [1].

Навчально-пізнавальний процес розглядається з позиції задачного підходу як процес постановки (складання) й виконання завдань суб'єктами навчальної діяльності в контексті бачення завдань і суб'єктів, що їх розв'язують, єдиною системою [1; 9].

Д. Пойа підкреслював: “Дайте учням можливість брати участь у складанні завдання, яке їм доведеться розв'язувати. Якщо учні зробили свій вклад у постановку завдання, то вони будуть активніше працювати над його розв'язанням”. Автор наголошує, що в діяльності вченого постановка завдання може виявитися найціннішою частиною відкриття (у контексті такого погляду, що часто розв'язання завдання вимагає меншого проникнення в суть справи та менш оригінальної думки, порівняно з формулюванням завдання). Із позиції автора, для створення умов спонукання до наполегливої праці та розвитку в тих, хто навчається, бажаного складу розуму необхідно давати учням можливість вносити свій вклад у пошуки раціональної умови завдання [10].

На думку В. Ф. Паламарчук, самостійне складання завдань значною мірою сприяє успішній конкретизації здобутих знань і способів діяльності [8]. Автор відзначає, що, на відміну від математики, в інших предметах самостійне складання пізнавальних завдань майже не практикується. А це, як підкреслює автор, є тою недостатньою ланкою, брак якої заважає учням перейти від розв'язання готових проблем до самостійного їх дослідження [8].

У процесі розв'язання тематичних завдань навчальної дисципліни “Фізичне виховання” з конкретизацією на пряму за вектором підготовки студентів до самостійних занять фізичними вправами такий підхід, як створення педагогічних умов з організації студентами навчальних ситуацій, у яких авторство моделей фізкультурно-спортивних процесів належить тим, хто навчається, має велике освітнє значення.

За результатами наших спостережень, майбутні педагоги, для яких у процесі дослідження використано педагогічні заходи з активізації навчально-пізнавальної, дослідницької діяльності, проявили високий рівень сформованості умінь і навичок до самостійних занять фізичними вправами. У студентів сформовано вміння самостійно досліджувати власні психофізичні стани та властивості їх змін під впливом фізичного навантаження. Володіння вміннями й навичками самоконтролю дає змогу учасникам фізкультурно-спортивної діяльності успішно планувати та здійснювати власну фізичну підготовку.

Найбільш позитивні результати підготовленості до самостійних занять фізичними вправами показали студенти, які на підставах досвіду такої навчально-дослідницької діяльності виконували завдання із розробки фізкультурно-оздоровчих і фізкультурно-спортивних комплексів для реалізації в навчальному процесі, в підгрупах, та студенти, які були залучені до розробки навчально-методичних завдань і підготовки навчальних питань та моделей фізичного розвитку як в індивідуальному, так і в груповому використанні.

Результати експерименту зі студентами за напрямом навчальної підготовки “Правознавство” (ННІПП Національної академії внутрішніх справ) подібні з результатами підготовки до самостійних занять фізичними вправами майбутніх педагогів (НПУ імені М. П. Драгоманова).

Найбільш високий рівень готовності до самостійної фізкультурної діяльності проявили майбутні юристи, у процесі навчальних занять яких створено педагогічні умови для використання міжпредметних зв'язків (зокрема правової освіти) та які активно залучалися до організаційних та методичних заходів у власних навчальних колективах.

Висновок й перспективи подальших досліджень. Активне залучення студентів до участі в постановці навчальних завдань, планування тренувального процесу, контролю та самоконтролю, до самостійних організаційних заходів і суддівства спортивних змагань є ефективним формувальним напрямом у підготовці до самостійних занять фізичними вправами.

Література

1. Буринська Н. М. Складання завдань у процесі навчання як педагогічна проблема / Н. М. Буринська, В. І. Староста // Педагогіка і психологія. Вісник АПН України. Науково-теоретичний та інформаційний журнал Академії педагогічних наук України. – 2010. – № 3 (68). – С. 5–15.
2. Буряк В. К. Теория и практика самостоятельной учебной работы школьников (на материалах естественнонаучных дисциплин) : автореф. дис.... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 / В. К. Буряк. – Тбилиси, 1986. – 36 с.
3. Матвієнко М. І. Активізація свідомого ставлення до виконання фізичних вправ в процесі занять з фізичного виховання у студентів вищих навчальних закладів / М. І. Матвієнко // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 14. – 294 с.
4. Матвієнко М. І. Визначення місця завдань по формуванню умінь та навичок до самостійних занять фізичними вправами в системі завдань фізичного виховання у педагогічних університетах / М. І. Матвієнко // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15 “Науково-педагогічні проблеми фізичної культури”. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 6 – С. 324–327.
5. Матвієнко М. І. Деякі аспекти дослідження мотивації до процесу формування умінь та навичок самостійних занять фізичними вправами у студентів педагогічних спеціальностей / М. І. Матвієнко // Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання : матеріали Всеукр. наук-практ. конф. – Д. : [б. в.], 2010. – 392 с.
6. Матвієнко М. І. Підготовка студентів до самостійних занять фізичними вправами / М. І. Матвієнко, М. Х. Хасанов : навч. посіб. – К. : ТОВ “Козарі”, 2011. – Ч 1. – 88 с.
7. Матвієнко М. І. Формування умінь та навичок до самостійних занять фізичними вправами в оптимальному поєднанні наукового дослідження, інформативного сприйняття та оздоровчої рухової активності студентів педагогічних університетів / М. І. Матвієнко // Валеологічна освіта в навчальних закладах України: стан, напрямки й перспективи розвитку. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – Ч. 1. – 228 с.
8. Паламарчук В. Ф. Школа учит мыслить : пособие для учителей / Паламарчук В. Ф. – М. : Просвещение, 1979. – 144 с.
9. Педагогіка / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Вища шк., 1986. – 543 с.
10. Пойа Д. Математическое открытие. Решение задач: основные понятия. Изучение и преподавание / Пойа Д. – М. : Наука. 1976. – 448 с.

Анотації

У статті висвітлено погляд авторів на використання задачного підходу в підготовці студентів до самостійних занять фізичними вправами через активізацію навчально-пізнавальної й дослідницької діяльності та реалізацію організаційних здібностей.

Ключові слова: самостійні заняття, фізичне виховання, формування вмінь, контроль.

Михаил Матвиенко, Марсель Хасанов, Константин Кузьмин. Самостоятельная постановка вопросов и заданий как фактор обеспечения успешного формирования умений и навыков студентов к самостоятельным занятиям физическими упражнениями. В статье освещён взгляд авторов на использование задачного подхода к подготовке студентов к самостоятельным занятиям физическими упражнениями через активизацию учебно-познавательной и исследовательской деятельности и реализацию организационных способностей.

Ключевые слова: самостоятельные занятия, физическое воспитание, формирование умений, контроль.

Mikhail Matviienko, Maresel Khasanov, Konstantin Kuzmin. The Independent Statement of Questions and Tasks as a Factor of Successful Formation of Students' Skills and Abilities to Independent Physical Exercises. The article highlights the author's opinion on the use of task approach to students' preparation for independent physical exercises through the activization of educational, cognitive and research activity and realization of organizational abilities.

Key words: independent exercises, physical education, formation of skills, control.